

منشور خانواده مسلمان

تهیه و تنظیم: اتحادیه جهانی علمای مسلمان

برگردان: دفتر نمایندگی اتحادیه جهانی علمای مسلمان در ایران

اردیبهشت ۹۸

دیباچه

از آنجا که رسالت خانواده بنای انسان است و نخستین مکان تربیت و تداوم گونه‌ی انسانی است، و نظر به اینکه امروزه جامعه بشری به شدت نیازمند کاشت بذر اخلاق و حفظ پیوند خانواده و مواظبت از آن در برابر گسستن و به تباه کشیده شدن آن است و از آنجا که در این دوران خانواده در همه سطوح با خطرات هولناکی روبرو و با چالش‌های بزرگی مواجه است که فروپاشی آن را تهدید می‌کند، و با توجه به پیچیدگی روابط فرهنگی و تمدنی میان مردم و پیوند قانونی از رهگذر قراردادها و پیمان‌نامه‌های بین‌المللی، آثار سلبی خود را در جامعه، از جمله جامعه اسلامی بازتاب داده است؛ فرهنگ دینی اسلام نهاد خانواده را پاس داشته و آن را با منظومه‌ای از ارزش‌های اخلاقی و قواعد شرعی فراگرفته است که بر حفظ قدرت و کارآیی آن موثر است.

منشور پیش رو بر اساس اصولی کلی تدوین شده است که با فطرت انسانی و شریعت‌های آسمانی که دین اسلام بر آن‌ها مهر تأیید زده است و با کثرت‌گرایی فرهنگی مورد احترام منشور سازمان بین‌المللی، همسو و هماهنگ است.

فصل نخست

ماده اول: مفهوم خانواده

خانواده واحدی اجتماعی است که از یک مرد و زن که میان آن‌ها تعهد ازدواج شرعی با رضایت طرفین وجود دارد، تشکیل یافته است و بر اصول عدالت، احسان، همکاری، مشورت، مودت و رحمت استوار است.

ماده دوم: خانواده از یک زن و شوهر و در صورت وجود، فرزندان تشکیل می‌یابد.

ماده سوم: اهداف خانواده عبارت‌اند از:

۳/۱: پاکدامنی و عفت زوجین و حفظ آبرو؛

۳/۲: محافظت از نسل از جهت سلامتی، اجتماعی و روانی؛

۳/۳: بقای نوع بشر؛

۳/۴: آرامش و سکونت روانی و مودت و رحمت؛

۵/۳: ساخت جامعه‌ای انسانی آرام و استوار؛

۳/۶: پاسخ به نیاز بشر به پیوند خانوادگی.

فصل دوم: اجرای وظایف خانواده

ماده چهارم: خانواده مبتنی است بر:

۴/۱: توازن زوجین در تکالیف و حقوق، برابری که عدالت، انصاف و احسان را تحقق ببخشد؛

۴/۲: برابری در اصل خلقت، کرامت انسانی، صلاحیت اجتماعی و قانونی و ذمه‌ی مالی؛

۴/۳: رضایت طرفین و مشورت.

ماده پنجم: وظایف خانواده:

۵/۱: سهیم بودن در توسعه‌ی همه جانبه: فکری، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی؛

۵/۲: حمایت مادی و معنوی از افراد خانواده (اصول و فروع)؛

۵/۳: تلاش برای فراهم کردن شرایط آرامش روانی و حمایت از سلامتی افراد خانواده؛

۵/۴: شکوفا کردن استعدادها و توانایی‌های عقلی، جسمی، روانی، عاطفی افراد خانواده از رهگذر فراهم کردن تربیت، آموزش و تفریحات مشروع.

فصل سوم: حقوق کودک در خانواده

ماده ششم: تعریف کودک: کودکی دوران جنینی تا بلوغ را شامل می‌شود.

ماده هفتم: حقوق کودک در خانواده شامل موارد ذیل است:

۷/۱: حق حیات از بدو دوران جنینی و عدم آسیب و زیان به آن؛

۷/۲: حق انتساب به پدر و مادر شرعی و حق انتساب به هویت دینی و فرهنگی و اجتماعی ویژه خود؛

۷/۳: حق سرپرستی به شرط عدم اضرار به سلامتی کودک یا مادر، حتی در زمان جدایی؛

۷/۴: حق حضانت و نگهداری به صورت حمایت کامل از امور مادی و معنوی کودک؛ این حق در صورت جدایی زن و شوهر نیز ادامه می‌یابد؛

۷/۵: حق نفقه شامل خوراک، پوشاک، مسکن، مخارج آموزشی، درمانی و تفریحی و هر آنچه که عرف و عادت مقتضی آن می‌باشد، این حق در صورت جدایی زن و شوهر نیز ادامه می‌یابد؛

۷/۶: ولی تا رشد کامل کودک بر کودک و اموال او حق ولایت (سرپرستی) دارد؛

۷/۷: کودک از حق حفاظت در برابر همه تعرض‌های مادی و معنوی و سوء استفاده‌های بدنی و به کارگیری کودک در موارد خلاف قانون و تجاوز جنسی و تجارت بدنی و اخراج اجباری برخوردار است؛

۷/۸: حق تربیت بر اعتقادات درست و ارزش‌های اخلاقی؛

۷/۹: حق تربیت بر تعادل روانی و وابستگی ملی و مشترکات انسانی که مبتنی بر همکاری و صلح عادلانه است؛

۷/۱۰: حق تربیت کودک بر خودمراقبتی و ارتقای روحی و روانی؛

۷/۱۱: حق تربیت بر عفت و پاکدامنی و اجتناب از رفتارهای منحرف و روابط جنسی خارج از قانون ازدواج و آگاهی از خطرات ناشی از آن؛

فصل چهارم: خانواده گسترده

ماده هشتم:

۸/۱: خانواده گسترده خانواده‌ای است که دیگر بستگان و نزدیکان را در برمی‌گیرد؛ خانواده گسترده مبتنی است بر:

۸/۲: خانواده گسترده مبتنی است بر:

۸/۲/۱: ارزش‌های صله‌ی ارحام، احسان، محبت و مهربانی؛

۸/۲/۲: مراقبت‌های مادی و معنوی و همبستگی اجتماعی، به ویژه برای نیازمندان، اشخاص سالخورده و اشخاص دارای نیازهای ویژه در خانواده‌های خود و نادیده نگرفتن آن‌ها؛

۸/۲/۳: تضمین زندگی مناسب و شرافتمندانه برای افراد دارای نیازهای ویژه؛

۸/۲/۴: آشتی و برقراری سازش میان افراد خانواده؛

۸/۲/۵: احسان و نیکی به بستگان به شکل عام و آشتی و برقراری سازش در صورت ناسازگاری و نزاع میان افراد خانواده و همچنین همیاری و پشتیبانی آن‌ها در غم‌ها و شادی‌ها.

فصل پنجم: نظام خانواده

ماده نهم: ازدواج قراردادی مشروع میان زن و مرد و تنها راه ایجاد خانواده است.

ماده دهم: ازدواج قراردادی مبتنی بر انتخاب آزاد، رضایت طرفین (مرد و زن)، معاشرت نیکو و احسان متقابل است.

ماده یازدهم: در عقد ازدواج صلاحیت زوجین و قدرت بر انجام مسئولیت شرط است.

ماده دوازدهم: حقوق و تکالیفی متقابل بر عقد ازدواج مقرر می‌شود که باید رعایت شود.

ماده سیزدهم: شوهر باید بر اساس توانایی و قدرت مالی خود نفقه خانواده را بپردازد، و مشارکت زن ثروتمند در پرداخت مخارج و هزینه‌های خانواده، احسان و نیکی به شمار می‌رود.

ماده چهاردهم: خانواده یک نهاد اجتماعی است که هدایت و مدیریت آن، مسئولیت مشترک میان زوجین است و مرد مسئولیت اصلی و سرپرست امور خانواده در حوزه مشورت و سازش، عدالت، حکمت، محبت و معاشرت شایسته را بر عهده دارد.

ماده پانزدهم: مدیریت خانواده بر اساس تعادل و تکامل نقش‌ها است.

ماده شانزدهم: در تقسیم حقوق و وظایف درون خانواده، باید تخصص مبتنی بر تفاوت‌های ذاتی و فطری افراد باشد. و این تقسیم وظیفه بر پایه برابری در ارزش و در چهارچوب احترام متقابل، همراه با عدم پذیرش هر آنچه احساس پستی و تحقیر را برانگیزد، انجام گیرد.

ماده هفدهم: نیکی کامل، مراقبت و احسان نسبت به والدین و رعایت حقوق والدین بر فرزندان است.

ماده هجدهم: همه انواع ظلم، بی‌عدالتی و زیان رساندن در میان اعضای خانواده ممنوع است.

ماده نوزدهم: عقده‌های ازدواج برای تأمین حقوق باید مستند باشند.

فصل ششم: پایان دادن به رابطه زوجیت

ماده بیستم: رابطه زناشویی باید به نیت تداوم باشد، و تنها در صورت عدم امکان تداوم رابطه و به کار بردن همه روش‌ها و مراحل درمان، به طلاق ختم می‌شود.

ماده بیست و یکم: در صورت متوسل شدن به طلاق باید طبق قانون و با بهترین شیوه صورت بگیرد.

ماده بیست و دوم: هنگامی که رابطه زناشویی نمی‌تواند ادامه یابد، مرد حق دارد به نیکویی صیغه طلاق را جاری کند، زن نیز حق دارد که درخواست طلاق یا خلع نماید.

ماده بیست و سوم: در صورت اختلاف زوجین و پیش از اجرای طلاق، باید از خانواده زن و شوهر دو نفر حکم برای آشتی و برقراری سازش میان آن‌ها اقدام کنند.

ماده بیست و چهارم: هنگامی که طلاق انجام شد، نوع آن مشخص و الزامات آن باید به گونه‌ای شایسته رعایت شود، و حقوق ناشی از آن در مورد اعضای خانواده لحاظ گردد.

فصل هفتم: مسئولیت دولت و نهادهای محلی در حمایت از خانواده

ماده بیست و پنجم: موارد ذیل از وظایف دولت است:

۲۴/۱: فراهم کردن حمایت قانونی و حقوقی برای نظام خانواده؛

۲۴/۲: دخالت دادن سازمان‌های اجتماعی در حل مسائل خانواده؛

۲۴/۳: فراهم کردن سرپناه مسکونی برای محافظت از زنان و کودکان از آوارگی به هنگام طلاق یا در صورت فوت همسر؛

۲۴/۴: مراقبت از منافع کودکان به بهترین وجه ممکن در پیگیری درسی و فراهم ساختن نیازهای مادی و معنوی آنان؛

۲۴/۵: تلاش برای ترویج یک فرهنگ سالم خانوادگی که خوشبختی و سعادت خانواده را تحقق ببخشد و ثبات و تداوم آن را تضمین کند؛

۲۴/۶: راه‌اندازی مؤسسات جامعه مدنی برای آماده کردن افراد در شرف ازدواج تا مسئولیت خانواده را به عهده بگیرند، و به راه انداختن مراکزی جهت مشاوره خانواده و تأسیس نهادهای صلح و سازش؛

۲۴/۷: تسهیل ازدواج و تشویق به آن؛

فصل هشتم: ارث و وصیت و عدّه

ماده بیست و نهم: ارث بر اساس عدالت، تکامل و مسئولیت است.

ماده بیست و هفتم: اموال متوفی میان افراد ذی‌حق تقسیم خواهد شد، و نباید هیچ کدام از وارثان از حق ارث و تصرف در آن محروم شوند.

ماده بیست و هشتم: وصیت از موارد معروف به شمار می‌رود و باید مطابق قوانین حاکم بر آورده شود.

ماده بیست و هفتم: زن مطلقه یا زنی که شوهرش فوت کرده است برای رعایت حفظ نسب و جنبه‌های روانی باید عدّه را نگاه دارد.